

Rekommendation om rapporten om halvtidsutvärderingen av de strategiska riktlinjerna och de fleråriga strategiska planerna

AAC 2026-4

Januari 2026

Rådgivande rådet för vattenbruk (AAC) tackar för EU:s ekonomiska stöd

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning 2
I. Bakgrund 3
II. Motivering 3
III. Rekommendationer 6

I. Bakgrund

Rådgivande rådet för vattenbruk (AAC) välkomnar rapporten om halvtidsutvärderingen av de strategiska riktlinjerna och de fleråriga strategiska planerna.

I rapporten utvärderas framstegen i genomförandet av de strategiska riktlinjerna och effektiviteten när det gäller att uppnå målen i de strategiska riktlinjerna, med möjlighet att anpassa åtgärderna därefter. Rapporten kommer också att bidra till utvärderingen av artikel 34 i förordningen om den gemensamma fiskeripolitiken (GFP).

Till skillnad från den preliminära utvärderingen av den öppna samordningsmetoden (OMC)[1] innehåller rapporten inga specifika rekommendationer baserade på resultaten.

I artikel 34 fastställs icke-bindande strategiska riktlinjer för att främja hållbarhet och bidra till livsmedelssäkerhet och livsmedelsförsörjning, tillväxt och sysselsättning. De strategiska riktlinjerna utgör grunden för medlemsstaternas fleråriga strategiska planer (MNSP), och EU och medlemsstaterna tillhandahåller ekonomiskt stöd för genomförandet av de strategiska riktlinjerna och de nationella strategiska planerna. Detta leder till följande värdekedja, där AAC, stödmekanismen för vattenbruk (Aquaculture Assistance Mechanism) och det europeiska referenscentret för djurskydd för vattenlevande djur (EURCAW-Aqua) tillhandahåller stödjande verksamhet:

Strategiska riktlinjer + MNSP + Ekonomiskt stöd =>
Hållbarhet/livsmedelssäkerhet/tillväxt/sysselsättning

II. Motivering

AAC konstaterar att de strategiska riktlinjerna inte fastställer kvantifierade mål eller riktmärken för resultat mot vilka framstegen kan bedömas. I stället åtföljs riktlinjerna av bilagan till Europeiska kommissionens meddelande COM(2021)236, som innehåller en förteckning över åtgärder som ska vidtas av kommissionen och medlemsstaterna. Följaktligen bedömer halvtidsutvärderingen främst om åtgärderna har genomförts, snarare än om dessa åtgärder har lett till framsteg mot hållbarhet, livsmedelssäkerhet, tillväxt eller sysselsättning. Denna struktur begränsar rapportens möjlighet att bedöma effektiviteten eller EU:s mervärde.

Hållbarhet, livsmedelssäkerhet, tillväxt och sysselsättning

Utifrån den preliminära utvärderingen är det för tidigt att konstatera några effekter när det gäller ökad hållbarhet, livsmedelssäkerhet, tillväxt och sysselsättning. I

[1] Studie om en preliminär utvärdering av den öppna samordningsmetoden (OMC) för en hållbar utveckling av EU:s vattenbruk, slutrapport 24 april 2019

halvtidsutvärderingen bedöms dock framstegen främst utifrån ekonomiska indikatorer och produktivitetsindikatorer. En omfattande bedömning enligt principen om effekterna på miljö-, social- och djurskyddsmålen är begränsad, eftersom indikatorer för andra hållbarhetsdimensioner som förutses i de strategiska riktlinjerna inte har införts. Utan sådana indikatorer är det inte möjligt att avgöra om de åtgärder som vidtagits sedan 2021 har varit effektiva, särskilt när det gäller miljömässig hållbarhet, djurskydd och social acceptans.

Halvtidsutvärderingsrapporten beaktar endast ekonomisk **hållbarhet**. Nedgångar i nyckelindikatorer såsom EBIT, ROI, FEI, arbetsproduktivitet och kapitalproduktivitet visar att den ekonomiska hållbarheten inte har förbättrats. Det är dessutom absolut nödvändigt att fastställa indikatorer för andra hållbarhetsaspekter, inklusive, men inte begränsat till, exempelvis djurskydd och ekosystemtjänster, för att bedöma den övergripande påverkan på hållbarheten. När det gäller de uppgifter som presenteras om det ekonomiska resultatet noterar AAC betydande begränsningar. Rapporten förlitar sig i hög grad på medlemsstaternas rapportering, och som den erkänner, varierar kraftigt vad gäller detaljnivå och täckning. Aktuella produktions- och sysselsättningsuppgifter är ofullständiga, och siffror finns endast tillgängliga fram till 2022. Trots detta redovisas trender utan tillräcklig metodologisk transparens, vilket innebär att slutsatser om den ekonomiska utvecklingen bör tolkas med försiktighet. Dessa faktorer begränsar avsevärt tillförlitligheten i trendanalyserna och möjligheten att bedöma effekter eller EU:s mervärde.

Halvtidsrapporten tar inte hänsyn till utvecklingen när det gäller **livsmedelssäkerhet**. Rapporten från 2025 från Europeiska marknadsobservatoriet för fiskeri- och vattenbruksprodukter (EUMOFA) om EU:s fiskmarknad[2] visar att en tydlig nedåtgående trend i EU:s självförsörjning när det gäller vattenbruksprodukter uppstod 2018, driven av den kontinuerliga minskningen av den inhemska produktionen från både fiske och vattenbruk. Den totala självförsörjningen minskade från 44,6 % år 2017 till 38,1 % år 2023, och vattenbruket har inte bidragit till ökad livsmedelssäkerhet för vattenbruksprodukter.

I halvtidsrapporten dras slutsatsen att det inte finns tillräcklig information för att uppskatta produktionsökningen och **sysselsättningsutvecklingen** under perioden 2021–2024. AAC stöder inte denna slutsats. Uppgifter från EUMOFA-rapporter, rapporter från den vetenskapliga, tekniska och ekonomiska kommittén för fiske (STECF) och Eurostat visar att EU:s vattenbruksproduktion har minskat både i volym och sysselsättning sedan 2016.

Dessutom syftar kommissionens sammanfattning av de fleråriga nationella målen för vattenbruk fram till 2020 till en produktionsökning på över 300 000 ton till en total mängd på mer än 1,5 miljoner ton[3] . Målen uppnåddes inte, och enligt Eurostat uppgick produktionen 2020 till 1,1 miljoner ton.

[2] EU:s fiskmarknad 2025, EUMOFA

[3] Sammanfattning av de 27 fleråriga nationella vattenbruksplanerna, Europeiska kommissionen, 2016

Tillväxtmålen i de nuvarande nationella strategierna för havs- och fiskeripolitik pekar också på en ökning på cirka 300 000 ton fisk- och skaldjursprodukter, men halvtidsrapporten innehåller ingen uppföljning av tillväxtmålen.

Därför kan man dra slutsatsen att den frivilliga och icke-bindande gemensamma marknadsordningen inte har varit framgångsrik och inte har uppfyllt målen för den gemensamma fiskeripolitiken.

Framsteg

Rådet för havs- och fiskerifrågor (AAC) instämmer i att **Europeiska kommissionen** har gjort betydande framsteg när det gäller att genomföra åtgärderna i de strategiska riktlinjerna.

AAC instämmer också i att det krävs större insatser för att sprida innehållet i de olika dokument och verktyg som gjorts tillgängliga som en del av genomförandet av de strategiska riktlinjerna. Dessutom åtar sig **AAC** att anordna ytterligare webbseminarier om resultaten av de strategiska riktlinjerna.

I halvtidsrapporten bekräftas tidigare slutsatser om att **medlemsstaterna** har gjort vissa framsteg när det gäller att genomföra de strategiska riktlinjerna; dessa framsteg är dock otillräckliga för att hantera långvariga hinder, såsom tillgång till utrymme och komplexa och långdragna tillståndsförfaranden. Dessutom har Europeiska revisionsrätten[4] konstaterat att det fortfarande finns betydande hinder, såsom komplexa administrativa förfaranden och bristande integration med miljöpolitiken, vilket hämmar sektorns expansion.

AAC uppskattar att **den finansiering** som EU och medlemsstaterna har tillhandahållit för att utveckla EU:s vattenbruk sedan 2014 uppgår till omkring 2 miljarder euro, och tillägger att den faktiska effekten inte kan bedömas på grund av brist på hållbarhetsindikatorer[5] .

Hinder och politisk vilja

De första strategiska riktlinjerna färdigställdes 2013, och i dem identifierades följande fyra stora **hinder** för tillväxt:

- Överdrivna administrativa bördor/tillståndsförfaranden
- Behovet av att förbättra tillgången till utrymme och vatten
- Stärka konkurrenskraften inom EU:s vattenbruk
- Främjande av lika villkor för EU:s aktörer genom att utnyttja deras konkurrensfördelar

[4] Särskild rapport: EU:s vattenbrukspolitik, Europeiska revisionsrätten, 25/2023
[5] Ibid

Tyvärr kvarstår de fyra hindren även år 2025.

I rapporten om halvtidsutvärderingen uttrycks oro över att vattenbruket inte får tillräcklig politisk uppmärksamhet i beslutsfattandet jämfört med andra sektorer, såsom fiske, jordbruk och nya sektorer. I rapporten dras också slutsatsen att den öppna samordningsmetodens framgång beror på medlemsstaternas politiska vilja att avsätta de resurser som krävs för att utveckla vattenbruket.

I den preliminär studie (2019) konstateras också att den öppna samordningsmetodens framgång beror på det politiska engagemanget och dess förmåga att stödja och ha en verklig inverkan på nationella reformer. Det politiska samarbetet bör vara relevant och konkret, ge synliga resultat och nå ut till intressenter och beslutsfattare, även på högre politiska nivåer.

Svårigheter att erhålla licenstillstånd och hitta tillgängliga utrymme är de främsta hindren för utvecklingen av vattenbruket. Dessa två hinder var centrala frågor vid genomförandet av de strategiska riktlinjerna för perioden 2013–2020.

I rapporten om den preliminära utvärderingen konstateras, till exempel, följande:

- Kommissionen anordnade sju tekniska seminarier med nationella myndigheter under perioden 2015–2018.
- Kommissionen utarbetade flera vägledningsdokument om EU-lagstiftning som påverkar vattenbruket (t.ex. ramdirektivet för vatten, ramdirektivet om en marin strategi, Natura 2000 m.m.), i syfte att tillhandahålla en gemensam tolkning av EU-förordningarna.
- Tekniska vägledningsdokument räcker inte för att hantera specifika, konkreta problem som uppstår vid genomförandet av EU-förordningar och införlivade direktiv.

III. Rekommendationer

AAC:s rekommendation:

Till Europeiska kommissionen

AAC hävdar att bristen på tillräcklig politisk uppmärksamhet och resurser för att utveckla vattenbruket i medlemsstaterna förklarar varför den öppna samordningsmetoden inte är:

- Effektiv: Den har inte förbättrat den politiska samordningen.
- Funktionellt: De resurser som använts, inklusive finansieringen, har inte gett några konkreta resultat.
- Sammanhängande: Det finns ingen samstämmighet med den nationella politiken för vattenbruk.

- Relevant: Den har inte ökat medlemsstaternas politiska uppmärksamhet på vattenbruket.

Det är inte möjligt att bedöma den öppna samordningsmetodens inverkan på miljömässig och social hållbarhet på grund av brist på uppgifter och indikatorer. De tillgängliga uppgifterna om ekonomisk hållbarhet, tillväxt, sysselsättning och livsmedelssäkerhet bekräftar dock att den öppna samordningsmetoden inte har skapat det mervärde för EU som förutsågs i den gemensamma fiskeripolitiken.

Därför rekommenderar AAC Europeiska kommissionen följande:

1. **Införa en ny politisk ram för vattenbruket inom unionen, i enlighet med vad AAC tidigare föreslagit**[6]

[6] AAC:s rekommendation om en reform av vattenbrukspolitiken, AAC, juli 2024. https://aac-europe.org/wp-content/uploads/2024/07/4-AAC-Recommendation-for-an-Aquaculture-Policy-Reform.pdf

Rådgivande rådet för vattenbruk (AAC)
Rue Montoyer 31, 1000 Bryssel, Belgien

Tel: +32 (0) 2 720 00 73
E-post: secretariat@aac-europe.org
LinkedIn: https://www.linkedin.com/company/aquaculture-advisory-council/
www.aac-europe.org